

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
*Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap*

**PROGRAMMA KENNISKAART ARCHEOLOGIE,
PROJECT WAARDENKAART IN VEELVOUD**

Kwaliteits- verbetering gegevens in Archis

Februari 2014

Samenvatting

Om de kwaliteit van gegevens in Archis-2 te verbeteren is de informatie over opgravingen van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) en haar voorgangers (Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB) en Rijksdienst voor

Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten (RACM) onder de loep genomen. Ruim 1500 mutaties zijn doorgevoerd om de informatie over locatie, datering en complextype te controleren en completeren.

Contact

Otto Brinkkemper
o.brinkkemper@cultureelerfgoed.nl
033-4217557

Kwaliteitsverbetering Archis-gegevens succesvol afgerond

De afgelopen drie jaar is door de RCE flink geïnvesteerd in de verbetering van de kwaliteit van de gegevens in de archeologische database Archis, versie 2. Directe aanleiding was de verwachte migratie naar Archis-3 en de vele kritische geluiden uit het veld over de kwaliteit van Archis-2. Voor de RCE reden om de gegevens van eigen opgravingen in Archis onder de loep te nemen. Als afbakening van het project is ervoor gekozen om de gelimiteerde capaciteit (tien projectteamleden en de projectleider) in te zetten om de informatie over definitieve opgravingen, uitgevoerd door de RCE, RACM en ROB (voorgangers van de RCE) aan te pakken. Bij eerdere projecten rond Archis was al vastgesteld dat de data die betrekking hebben op **locatie**, **datering** en **complextypen** de grootste urgentie hebben voor zowel het archeologische onderzoek als voor de archeologische monumentenzorg. Het project is in 2011 van start gegaan als project 'Kwaliteitsverbetering Archis-2' en is in 2012 gecontinueerd als onderdeel van het project Waardenkaart in Veelvoud binnen het programma Kenniskaart Archeologie. In totaal zijn ruim 1500 Archis-waarnemingen aangemaakt of aangevuld.

Producten

- Van **50** ROB-opgravingen zijn de administratieve coördinaten gepreciseerd.
- Van **544** ROB-opgravingen waarvan slechts één vondst was opgenomen, is de vondstenlijst uitgebreid. Tevens zijn enkele waarnemingen die waren ingevoerd als 'opgravingen' veranderd in 'proefsleuvenonderzoek'.
- Van **272** ROB-opgravingen waarvan slechts twee vondsten waren opgenomen, is de vondstenlijst uitgebreid.
- Van **40** ROB-, RACM- of RCE-opgravingen waarvan geen verwijzing naar het gepubliceerde RAM-rapport was opgenomen, zijn alsnog verwijzingen toegevoegd. Soms zijn nieuwe waarnemingen aangemaakt omdat het onderzoek nog geheel ontbrak in Archis (waaronder enkele zeer grote opgravingen als Hoge Vaart-A27, Urk- E4, Betuweroute-Lienden en Leiden-Roomburg).
- Van **16** onderzoeken (ongeacht uitvoerder) uit de Romeinse tijd bij Vechten en Heerlen zijn gegevens gecorrigeerd en aangevuld, onder andere door precisering van coördinaten en aanvulling van vondsten.
- Van **87** door de ROB, RACM of RCE uitgevoerde opgravingen die geheel ontbraken in Archis-2, maar wel aanwezig waren in de RCE tekeningen-database, zijn nieuwe waarnemingen aangemaakt en zijn alle relevante gegevens ingevoerd.
- Van **enkele honderden** waarnemingen (ongeacht verwerper en verwerving) waarvan als plaats 'onbekend' was ingevuld, is deze plaats alsnog ingevuld op basis van de topografische kaart (top-10) die in Archis gebruikt kan worden om waarnemingen op te plotten.
- **198** bestaande onderzoeksmeldingen zijn gekoppeld aan bestaande waarnemingen van ROB/RACM/RCE-opgravingen.
- **7** ontbrekende ROB-opgravingen zijn op basis van de registratie in de archeozoologische database BonelInfo in Archis opgenomen.

Uitgevoerde werkzaamheden

Hieronder wordt beschreven welke werkzaamheden zijn uitgevoerd bij de realisering van de bovengenoemde, vele honderden correcties, aanvullingen en koppelingen van gegevens die van belang zijn voor locatie, datering en complextypen.

Locatie

Om foute en onnauwkeurige locatiegegevens te corrigeren is een lijst van Archis-waarnemingen gegenereerd van ROB-, RACM en ROB-opgravingen die niet voorzien waren van de juiste locatiegegevens maar met 'administratieve coördinaten', zoals hoekpunten, centra van kilometerhokken en 'verdachte' X- en Y-coördinaten eindigend op 000 of 500. Op basis van documentatie bij de RCE, zoals publicaties in onder andere jaarverslagen ROB en opgravingsdossiers, en met behulp van tekeningen in het digitale archiveringssysteem Livelink is een nauwkeuriger locatie bepaald voor 50 opgravingen.

Daarnaast is vastgesteld welke combinaties van plaatsnaam en coördinaatparen in een andere provincie lagen dan in de beschikbare plaatsentabel in Archis en dus onjuistheden moesten bevatten. Deze exercitie is niet alleen uitgevoerd op waarnemingen van onderzoek van de RCE en diens voorgangers, maar ook op die van andere uitvoerders van onderzoek. Hiermee zijn ruim 200 fouten in coördinaten en/of plaatsnamen opgespoord en gecorrigeerd. Het ging hierbij om bijvoorbeeld - de meest voorkomende - verwisseling tussen IJsselstein in Utrecht en Ysselsteyn in Limburg, naast traceerbare typfouten in het cijfer behorend bij de 100 of 10 km waarde van een coördinaat. Ook een tiental jaren figurerende mesolithische spookwaarneming met coördinaatpaar 123456/456789 (nabij Woerden in Utrecht) met daarbij als plaatsnaam Ede (in Gelderland) is hierbij door de mand gevallen.

Datering en complextype

Datering en complextype worden bepaald aan de hand van de informatie die over de vondsten is ingevoerd. Om de kwaliteit van de datering en het complextype te verbeteren is daarom gewerkt aan deze bepalende vondsten. Het absolute aantal ingevoerde vondstrecords per waarneming is hierbij als uitgangspunt genomen. Er bleken 544 ROB/RACM/RCE-opgravingen met slechts één vondst in Archis-2 opgenomen, en nog eens 272 opgravingen met slechts twee vondsten. Van al deze ruim 800 waarnemingen (op een totaal van op dat moment 1755 ROB/RACM/RCE-opgravingen) is in vrijwel alle gevallen het aantal voor de datering of het complextype belangrijke vondsten verhoogd tot drie of meer, soms oplopend tot tientallen vondsten. Deze omvangrijke kwaliteitsverbetering van de gegevens is gerealiseerd door alle voor datering en complextype relevante vondsten aan de betreffende waarneming toe te voegen. Ook hierbij is gebruik gemaakt van gepubliceerde gegevens en de dossiers in Livelink. In enkele gevallen is de verwerving 'opgraving' gecorrigeerd in 'proefsleuvenonderzoek'. De wijze van verwerving is zeer relevant voor de praktijk van de archeologische monumentenzorg, omdat

na een opgraving in principe nauwelijks of geen vondsten meer in situ resteren, terwijl dit na een proefsleuvenonderzoek wel het geval is. Vermeldenswaard is dat veel vondsten van baksteen ten onrechte onder de noemer 'steen' in Archis-2 bleken te zijn ingevoerd, terwijl het niet om (natuur-)steen gaat, maar om gebakken klei die daarom onder de noemer 'keramiek' dient te worden opgenomen. Omdat het al of niet voorkomen van baksteen een belangrijk criterium is voor de bepaling van de ouderdom van kerken, kastelen en huizen is dit onderscheid zeer wezenlijk. Naast de verbetering van bestaande waarnemingen, is geheel ontbrekende opgravingsinformatie toegevoegd. Van 40 ROB/RACM/RCE-opgravingen waarvan geen verwijzing naar het gepubliceerde rapport was opgenomen, zijn alsnog verwijzingen toegevoegd. Soms zijn nieuwe waarnemingen aangemaakt omdat het onderzoek nog geheel ontbrak in Archis (waaronder enkele zeer grote opgravingen als Hoge Vaart-A27, Urk-E4, Betuweroute-Lienden en Leiden-Roomburg). Vervolgens is bepaald welke ROB/RACM/RCE-opgravingen aanwezig zijn in de tekeningen-database van de RCE, maar niet in Archis. Per provincie is hiervoor eerst door de projectteamleden bepaald

welke vindplaatsen in de tekeningendatabase gekoppeld konden worden aan een (of meer) Archis-waarnemingen (op basis van toponiemen, coördinaten, jaar van opgraving en dergelijke.). Op basis van de overgebleven lijst van niet te koppelen opgravingen zijn (na een tweede check op aanwezigheid in Archis) waarnemingen aangemaakt van 87 door de ROB/RACM/RCE uitgevoerde opgravingen die geheel ontbraken in Archis-2. Daarnaast zijn zeven ontbrekende opgravingen op basis van de registratie in BoneInfo in Archis opgenomen. Een vergelijkbaar aantal is naar voren gekomen uit de archeobotanische database RADAR.

Door een studente archeologie KU Nijmegen zijn van 16 onderzoeken uit de Romeinse tijd bij Vechten en Heerlen (ongeacht de uitvoerder van het onderzoek) de gegevens gecorrigeerd en aangevuld, onder andere door precisering van coördinaten en aanvulling van vondsten.

Lopende het project bleek dat er regelmatig 'onbekend' te zijn ingevuld in het Archis-veld 'plaats'. Ongeacht de uitvoerder van de opgraving is van enkele honderden waarnemingen de plaats alsnog bepaald op basis van de locatie van de stip op de topografische kaart. Ook bleek het regelmatig voor te komen dat er een onderzoeksmelding beschikbaar was van een opgraving, en

een bestaande (of niet ingevoerde) waarneming, maar dat de koppeling tussen beide niet gelegd was. Voor 198 van dergelijke combinaties (van ROB/RACM/RCE-opgravingen) is deze koppeling alsnog gelegd.

In het kader van het project ontstond de behoefte om aan te kunnen geven dat in een waarneming de optimale (niet per se maximale) informatie beschikbaar was. Hiertoe is een extra aanvinkveldje aangemaakt 'Waarneming is gecontroleerd en optimaal ingevuld'. Voor de 175 toegevoegde en aangevulde waarnemingen is dit consequent aangevinkt. Voor de ruim 800 waarnemingen waarbij het aantal vondsten is uitgebreid, is dit voor een deel gebeurd. Pogingen om dit voor de resterende aangevulde waarnemingen geautomatiseerd te doen hebben nog geen succes opgeleverd.

Uitvoerenden

Otto Brinkkemper (projectleider), Jeroen Bouwmeester, Jos Deeben, Jan van Doesburg, Tessa de Groot, Jos Kleijne, Michel Lascaris, Roel Lauwerier, Eelco Rensink, Bjørn Smit, Liesbeth Theunissen (projectmedewerkers sector Kennis, RCE), Godfried Scheijvers (Vriens Archeo Flex), Aukje Remmerswaal (studente archeologie KU Nijmegen), Arthus Sloos en Jan van Dalen (medewerkers Archis).

Colofon

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Smallepad 5 | 3811 MG Amersfoort
Postbus 1600 | 3800 BP Amersfoort
tel. 033 – 421 7 421
info@cultureelerfgoed.nl
www.cultureelerfgoed.nl
Februari 2014